



בבית המשפט העליון

בש"פ 1088/19

לפני: כבוד השופט י' עמית

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: פלוני

בקשה להארכת מעצר, לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה: י"ג באדר א התשע"ט (18.2.2019)

בשם המבקשת: עו"ד ארז בן ארויה
בשם המשיב: עו"ד שילה ענבר ועו"ד שלי גבאי

החלטה

1. בקשה שישית להארכת מעצרו של המשיב לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) בצירוף סעיף 10 יג לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער) למשך 45 ימים.

2. כתב האישום: ביום 11.1.2018 הוגש כתב אישום נגד המשיב (קטין יליד 2000) ו-21 נאשמים נוספים. כתב האישום המשתרע על פני כ-80 עמודים, מייחס למשיב אחד-עשר אישומים הנוגעים לפעילות בארגון פשיעה. העבירות המיוחסות למשיב כוללות שתי עבירות רצח; ניסיון לרצח; חבלה חמורה בנסיבות מחמירות; חטיפה לשם רצח או סחיטה במסגרת ארגון פשיעה; והלבנת הון – לפי סעיפים 300(א)(2), 305(1), 333 בצירוף 335(א)(1) ו-372(2), ו-372 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ולפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000. לפי הנטען בכתב האישום, המשיב פעל כאיש ביצוע בארגון פשיעה שפעל במרכז הארץ החל מסוף שנת 2015.

בפרט, נטען בכתב האישום כי המשיב ישב ברכב והשתתף בתצפית ובגיבוי ואבטחה יחד עם אחרים, במסגרת ניסיון לרציחתו של אדם בשם אמסלם בו ביקש הארגון להתנקש, אירוע שהסתיים בחבלה שנגרמה לאמסלם אשר ניצל מהיריות שכוונו לעברו הודות לרכב שהרכב בו נסע היה משוריין מפני ירי. נטען כי המשיב השתתף בתצפית ובמעקב גם אחר שתי מטרות נוספות של הארגון: אחד מהאירועים סוכל על ידי המשטרה, והשני נגמר ברציחתו של מושא ההתנקשות ושל אישה שהייתה ברכבו. עוד נטען כי המשיב השתתף בחטיפת חברו של אדם נוסף, רביעי, בו ביקש הארגון להתנקש, במטרה להפעיל לחץ על החטוף כדי לאתר אדם זה, אירוע שהסתיים בפציעתו של האחרון אנושות. כתב האישום מייחס למשיב גם מעורבות בסחיטה של משפחה שהייתה חייבת כספים לארגון הפשיעה, באמצעות תקיפה פיזית של אחד מקרובי משפחה זו; באיומים חוזרים על אדם שחב כספים לארגון; בחטיפת אדם נוסף לשם סחיטתו; ובניסיון לפוצץ מטען חבלה ברכבו של אדם בו ביקש הארגון לפגוע. המשיב היה מעורב גם במנגנון ההלוואות וניכון שיקים שניהל הארגון.

3. הליכי המעצר וההליך העיקרי: המשיב נעצר באישור היועץ המשפטי לממשלה ובאישור בית המשפט העליון לפי סעיף 62 לחוק המעצרים לתקופה העולה על 60 יום עוד לפני הגשת כתב האישום. עם הגשת כתב האישום ביום 11.1.2018, הוגשה בקשה למעצרו של המשיב עד לתום ההליכים. המשיב הסכים לקיומו של ניצוץ ראייתי, והדיון בעניינו נדחה מספר פעמים בשל התמשכות העברת חומרי החקירה, טיפול בתעודת חיסיון, ענייני ייצוג ואילוץ בית המשפט. מעצרו של המשיב הוארך בהסכמתו בתאריכים 8.7.2018, 20.8.2018, 2.10.2018, 19.11.2018 ו-31.12.2018 (בש"פ 5084/18, 6072/18, 6800/18, 8207/18 ו-9248/18, בהתאמה). אציין כי מאחר שבעת הגשת האישום המשיב היה קטין, הבקשות להארכת המעצר הוגשו מדי 45 יום.

כתב האישום הוקרא למשיב ביום 22.1.2018. בבקשה שלפניי ציינה המבקשת כי חומר החקירה הועבר להגנה, למעט "חומרי חקירה מעטים". בהתאם להחלטת בית משפט קמא מיום 14.1.2019, שמיעת הראיות בתיק צפויה להתחיל בחודש נובמבר 2019 בקצב של פעמיים בשבוע.

4. בבקשה נטען כי מספר העבירות המיוחסות למשיב, לצד החלק הפעיל שלקח לכאורה בארגון הפשיעה האלים, מעידים על מסוכנותו הגבוהה של המשיב – וזאת בנוסף לחזקת המסוכנות הסטטוטורית מכוח סעיף 21(א)(1)(ג) לחוק המעצרים. עוד נטען כי מהאישומים נגד המשיב עולה חשש לשיבוש הליכי משפט דרך השפעה על עדים, ולהימלטותו של המשיב מן הדין.

בדיון שהתקיים לפניי ביום 18.2.2019, ביקשה באת-כוח המשיב כי ייערך תסקיר בענייניו לשם בחינת חלופת מעצר. נטען כי מסוכנותו של המשיב אינה גבוהה, מכיוון שהחלק המיוחס לו בכתב האישום בעבירות השונות ובעבירות הרצח בפרט נבע מ"השתייכות לחבורה" בלבד, ולא מיוחסת לו השתתפות ישירה בביצוע הרצח. מנגד, בא-כוח המבקשת הדגיש את חומרת האישומים המיוחסים למשיב במסגרת פעילותו בארגון הפשיעה, וזאת על אף גילו הצעיר.

5. הערה מקדמית: כל בקשות הארכה שהוגשו עד כה לבית משפט זה, לרבות הבקשה שלפני, הוגשו על פי סעיף 62 לחוק המעצרים בצירוף סעיף 10'ג לחוק הנוער. רצף המעצר תחילתו במועד בו המשיב היה קטין, והוא הפך לבגיר תוך כדי תקופת המעצר, והוא שוהה כיום בבית סוהר רגיל, ולא במחיצת קטינים. על מקרה כגון דא כבר נזדמן לי להביע דעתי, כי ראוי להתייחס אל הנאשם כאל בגיר:

"גם במקרה בו הקטין הפך לבגיר תוך כדי רצף מעצרו, הרי שעם הגיע הקטין לבגרות יחולו עליו הלכות מעצר בגיר, ואין להחיל עליו את ההוראות השונות המפורטות בפרק ג' לחוק הנוער, שעניינן במעצר קטינים. כך, לדוגמה, משבגר הקטין, הרי שלא יחולו עליו התקופות של ששה חודשים ו-45 יום המנויות בסעיפים 10'א-יב לחוק הנוער, תקופות אשר חלות על קטינים חלף התקופות של תשעה חודשים ו-90 יום אשר חלות על בגירים כאמור בסעיפים 61(א) ו-62 לחוק המעצרים" (בש"פ 1252/14 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 6 (18.2.2014)).

ככל שידיעתי מגעת, דעה זו היא עדיין בגדר דעת יחיד, ודומה כי המבקשת הגישה את הבקשה במסגרת סעיף 10'ג לחוק הנוער מטעמי זהירות.

6. ולעיצומה של החלטה.

כתב האישום שהוגש כנגד המשיב הוא חמור ביותר. על אף גילו הצעיר של המשיב בעת ביצוע העבירות, עולה מכתב האישום מעורבות עמוקה שלו בפעילות ארגון הפשיעה. המשיב, ביחד עם חברי ארגון אחרים, חברו למטרות פליליות שכללו מעשי רצח, ועבירות אלימות וסחיטה. אכן, המשיב היה קטין כבן שבע עשרה וחודשיים בעת שנעצר ביום 29.10.2017, אך נוכח חומרת העבירות המיוחסות לו, והמסוכנות האינהרנטית הנובעת מעבירות אלה, לא בכדי נעתר בית המשפט לבקשות המעצר

שהוגשו בענייניו, ודומה כי לא בכדי הסכימו באי כוחו להארכת המעצר בחמש הפעמים הקודמות בהן נתבקשה ארכה.

7. ואף על פי כן.

ענייניו במגה-תיק. באי כוחו של המשיב הסכימו בשעתו לקיומו של ניצוץ ראייתי, אך למעשה, לאור הכמות האדירה של חומרי חקירה, לא נערך דיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה, ולא ניתנה החלטה לגופה בשאלה זו. על מצב עניינים זה עמד השופט ע' גרוסקופף בהחלטה שניתנה בעניינם של נאשמים אחרים בפרשה שלפנינו:

"אכן, ההליכים בתיק בו עסקינן, כפי שכבר ציינתי לעיל, מתקדמים בקצב איטי, ואולם עניין זה איננו חריג בתיקים מורכבים וקשים המתאפיינים בריבוי נאשמים ואישומים כדוגמת התיק בו עסקינן. בית משפט זה כבר העיר לא פעם כי מצב הדברים בו עליו להחליט בבקשה על פי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי בטרם ניתנה החלטה בשאלת הראיות לכאורה הוא מצב בלתי רצוי, ואולם לעיתים אין מנוס מתוצאה עגומה זו (ראו לעניין זה בש"פ 1281/18 מדינת ישראל נ' כחלון (11.3.2018)), בו מבהירה כב' השופטת יעל וילנר כי במצב דברים זה אין לבית המשפט אלא לבחון את אמות המידה להארכת מעצר בהתאם לכתב האישום, וזאת תחת ההנחה כי בידי המבקשת מצויות ראיות לכאורה).

[...] טרם סיום אבקש להעיר הערה ביחס לשאלה מתי ראוי לשלוח מי מהנאשמים לתסקיר שירות המבחן. כפי שצוין לעיל, הנאשמים אינם עשויים מעור אחד. יש בהם כאלה שאין טעם לשלוח אותם לתסקיר מעצר בשלב זה בשל המסוכנות הגבוהה הנשקפת מהם, כפי שהיא עולה מהחומרה הרבה של העבירות המיוחסות להם ומעברם הפלילי. ואולם, ישנם נאשמים שהמסוכנות הנשקפת מהם, בשים לב לעברם הפלילי ולעבירות המיוחסות להם, מבלי להקל בחומרותן, אינה מונעת את האפשרות לשלוח לתסקיר. על פי הנמסר לי, המותב הדין כרגע בהליכי המעצר בבית המשפט קמא נמנע בשלב זה מלשלוח לתסקיר שירות המבחן נאשמים נוספים, וזאת מתוך גישה לפיה יש לשקול זאת רק לאחר הכרעה בשאלת הראיות לכאורה. עמדה זו היא כידוע 'דרך המלך', ואולם ככל שההליכים המקדמיים בתיק זה יתמשכו, ובמיוחד אם המבקשת לא תעמוד בלוחות הזמנים שנקבעו לה על ידי המותב הדין בתיק העיקרי לעניין הוצאת תעודת החיסיון והעברת חומר החקירה (מועדים אשר באי-כוחה הבהירו במהלך הדיון כי להערכתם יעמדו בהם), הרי שיהיה מקום לשקול האם אין זה המקרה לסטות מ'דרך המלך', ולשלוח לתסקיר אף בטרם הוכרעה שאלת הראיות לכאורה, וזאת ביחס לאותם נאשמים אשר מצויים בצד ה'קל' יחסית של החומרה" (בש"פ 9015/18 מדינת ישראל נ' עודה (25.12.2018)).

הנה כי כן, עומדות רגלינו בהארכת המעצר השישית, אך דיוני ההוכחות בתיק טרם החלו. שלב ההוכחות עתיד להיפתח רק בחודש נובמבר, כשנתיים לאחר מעצרו של המשיב. בהינתן מספר הנאשמים בכתב האישום (22 נאשמים), בהינתן מספר האישומים בכתב האישום (30 אישומים); בהינתן מספר עדי התביעה בתיק (596 עדים הרשומים בכתב האישום); ובהינתן הכמות המשמעותית של חומרי החקירה בתיק – אין חולק כי ענייננו במגה-תיק שניהולו צפוי לארוך פרק זמן בלתי מבוטל. גם בהערכה אופטימית כי המשפט יסתיים בתוך שנה, הרי שכבר כעת ניתן לצאת מנקודת הנחה כי המשיב צפוי להישאר במעצר כשלוש שנים.

8. אכן, לאור מהות העבירות שבכתב האישום וחומרתן, אין בהתמשכות ההליך כשלעצמו כדי להצדיק חלופת מעצר (ראו בש"פ 5491/13 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 7 (13.8.2013); בש"פ 2151/12 מדינת ישראל נ' דרי, בפסקה 13 (5.4.2012) (להלן: עניין דרי)).

אף כי ההליך אינו צפוי להסתיים בעתיד הקרוב, לא ניתן להתעלם מטיבם והיקפם של האישומים המיוחסים למשיב, ומאופיו של התיק שבו מדובר, על ריבוי העבירות והיקף החומר הראייתי הרב: "בסוג זה של תיקים נקבע, כי אמת המידה לבחינת התקדמות התיק אינה בהכרח זהה לאמת המידה לבחינת קצב ההתקדמות של תיקים אחרים" (בש"פ 8840/11 מדינת ישראל נ' זגורי (13.12.2011), כפי שצוטט בהסכמה בעניין דרי ובכש"פ 109/13 מדינת ישראל נ' בכר (14.1.2013)).

9. עם זאת, שומה עלינו לזכור את המסגרת הדיונית בה אנו נמצאים. ככל שנבחן את ענייניו של המשיב כקטין, ולא כבגיר, הרי שהכלל הוא שקטין אשר נתון במעצר במשך שישה חודשים מבלי שמשפטו הסתיים – יש לשחררו ממעצר. סעיף 62 לחוק המעצרים, בשילוב עם סעיף 10 יג לחוק הנוער, מאפשר לבית המשפט להאריך את המעצר מעת לעת גם בחלוף ששה חודשים, וזאת לתקופות זמן של עד 45 ימים. במסגרת שיקולי בית המשפט יש לאזן בין הפגיעה בחירותו של הנאשם וחזקת החפות, לבין שלום הציבור ובטחונו. בגדר איזון זה על בית המשפט להביא בחשבון, בין היתר, את קצב התנהלות המשפט; חומרת העבירות; עברו הפלילי של הנאשם; גילו; המסוכנות הנשקפת ממנו; והחשש מפני שיבוש הליכי משפט או הימלטות מן הדין.

מספר הארכות שהתבקשו ומספר ההארכות שתתבקשנה בעתיד מהווים אחד השיקולים לטובת שחרור לחלופת מעצר, בין היתר, באספקלריה של הקלת הלחץ על הערכאה הדיונית בפניה מתנהל התיק העיקרי, והחיסכון במשאבים שיפוטיים הכרוכים

הן בבקשות ההארכה הנוספות שתוגשנה לבית משפט זה והן בבקשות לעיון חוזר המוגשות חדשות לבקרים בערכאה הדיונית (בש"פ 4576/13 מדינת ישראל נ' קרנש בפסקה 8 (3.7.2013); בש"פ 3294/16 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 6 (10.5.2016)).

10. לאור שיקולים אלה, אשר חלקם מושך לכיוונים מנוגדים, אך בהתחשב בגילו הצעיר של המשיב והיעדר עבר פלילי, דומה כי בשלה העת לשלוח את המשיב לתסקיר מעצר, על מנת לבחון האפשרות – על רקע האישומים החמורים המיוחסים לו – למעצר בפיקוח אלקטרוני או לחלופת מעצר אחרת.

אשר על כן, אני מורה על עריכת תסקיר מעצר בעניינו של המשיב. הדיון יוחזר לבית משפט קמא, אשר יפעל כחוכמתו לאחר קבלת התסקיר. בשלב זה, ומאחר שיש להניח כי הכנת התסקיר והדיון בבית המשפט קמא לא יסתיימו תוך הזמן הקרוב, אני מורה על הארכת מעצרו של המשיב למשך 45 ימים החל מיום 21.2.2019, או עד להחלטה אחרת של בית המשפט המחוזי או עד למתן פסק דין בתפ"ח 27442-01-18 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם.

ניתנה היום, כ"א באדר א' התשע"ט (26.2.2019).

שׁוֹפֵט